SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:758

av Anna af Sillén och Adam Reuterskiöld (båda M)

Trygghet och äganderätt på landsbygden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka tryggheten på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Tryggheten på landsbygden behöver stärkas. Det handlar både om människors rätt att leva och verka utan rädsla för brott och om rätten att äga, förvalta och bruka sin egendom utan att mötas av omotiverade inskränkningar från staten. En levande och företagsam landsbygd förutsätter trygghet i båda dessa avseenden.

Under den gångna mandatperioden har viktiga steg tagits för att stärka brottsbekämpningen. Antalet poliser har ökat, Tullverket har fått utökade befogenheter och nya verktyg har införts för att bekämpa den organiserade brottsligheten. Inte minst har kriminaliseringen av utförselhäleri gett bättre förutsättningar att stoppa stöldgods från att föras ut ur landet. Det är betydelsefulla reformer för landsbygden, där människor och företag under lång tid varit särskilt utsatta för internationella stöldligor.

Men arbetet måste fortsätta. Landsbygdens stora geografiska avstånd, begränsade polisiära närvaro och särskilda sårbarhet gör att brottsligheten får stora konsekvenser. När lantbruksmaskiner, verktyg, fordon och annan egendom stjäls drabbas inte bara den enskilde ägaren utan också möjligheterna att driva företag och leva på landsbygden. Det är därför avgörande att hålla i och vidareutveckla arbetet med en starkare

polisorganisation, bättre lokal närvaro och ett effektivt samarbete mellan Polismyndigheten, Tullverket och andra brottsbekämpande myndigheter. De skärpta befogenheterna måste också få fullt genomslag i praktiken.

Samtidigt finns en annan, minst lika grundläggande dimension av tryggheten på landsbygden: respekten för den enskildes äganderätt.

Äganderätten är en grundläggande fri- och rättighet och en förutsättning för ett fritt samhälle. Rätten att äga, förvalta och bruka mark och fastigheter är dessutom av särskild betydelse på landsbygden, där skogsbruk, jordbruk och annat företagande ofta bygger på långsiktigt ansvarstagande över generationer.

Trots detta upplever många mark- och skogsägare att deras rådighet över den egna egendomen successivt begränsas genom myndighetsbeslut, föreskrifter och tillämpningar av lagstiftningen som inte alltid är tillräckligt förutsägbara eller proportionerliga. Det kan handla om inskränkningar i möjligheten att bruka skog, långa och komplicerade tillståndsprocesser eller beslut om natur- och artskydd som får långtgående ekonomiska konsekvenser för den enskilde.

Att värna natur, miljö och andra angelägna samhällsintressen är självklart viktigt. Men sådana intressen måste vägas mot den grundlagsskyddade äganderätten. Inskränkningar i enskildas rätt att använda sin egendom ska ha tydligt lagstöd, vara proportionerliga och förenas med rättssäkra processer och ersättning när sådan ska utgå. Den enskilde ska inte behöva bära en orimlig ekonomisk börda för att tillgodose allmänna intressen.

Här behöver staten ta ett tydligare ansvar. Myndigheternas tillämpning av lagstiftningen måste präglas av rättssäkerhet, förutsebarhet och respekt för egendomsskyddet. Det måste också vara möjligt för markägare att på rimliga villkor få myndighetsbeslut prövade och att få sin rätt till ersättning tillgodosedd utan utdragna och kostsamma processer.

Under senare år har steg tagits för att stärka skogsägarnas rättigheter och förenkla regelverken. Det arbetet behöver fortsätta och utvecklas. Inte minst behövs en tydligare styrning av myndigheterna så att äganderätten och proportionalitetsprincipen får verkligt genomslag i den praktiska myndighetsutövningen. Staten måste också bli bättre på att väga in de samlade konsekvenserna av olika regler och beslut för den enskilde markägaren och företagaren.

En stark äganderätt handlar ytterst om tilliten mellan medborgare och stat. Den som äger en gård, brukar sin skog eller investerar i en verksamhet på landsbygden måste

kunna lita på att spelreglerna är långsiktiga, begripliga och rättvisa. Utan den tryggheten riskerar både investeringar, företagande och framtidstro att gå förlorade.

Staten har en avgörande roll för att stärka tryggheten på landsbygden. Men det räcker inte att skydda medborgarna mot brott och övergrepp från andra. Staten måste också själv respektera den enskildes rättigheter och värna det egendomsskydd som följer av vår grundlag.

En trygg och levande landsbygd förutsätter därför både en stark rättsstat som bekämpar brottsligheten och en stat som känner gränserna för sin egen makt.

Anna af Sillén (M) *Adam Reuterskiöld (M)*